

Tootsi Tiit uma keele edesiandmisõst

Kae lk 2

Tiatri- ja talomiis Rüütle Janno

Kae lk 3

Kuvvõaastadsõ poiskõsõ edimäne ja perämäne hansajuuminõ

Kae lk 4

Üü-ülikooli loeng paigapäälitsest ja aolidsõst talomuro ilmaruumin

Neläpäävä, 3. urbõkuul kell 18 peetäs Taľnan Kumu kunstimuusõumin näütuse «Talomuro ilmaruum. Lõuna-Eesti luuja» üte jaona Üü-ülikooli loengut.

Rahvaperändüsetiidlane ja kultuuriaoluulano Kõivupuu Marju kõnõlõs paigapäälitsest ja aolidsõst talomuro ilmaruumin. Üten mõtlõsõ näütuse «Talomuro ilmaruum» kuraatri Pählapuu Liis ja saatõjuht Tootseni Jaan, Teppo lõõtsa mæng Kõivupuu Kaarli.

Kõivupuu Marju om Taľna Ülikooli humanitaartiidüisi instituudi vanõmbtiidrü. Tä om sündünü Vanal Võromaal, lõõnõ tegüsäle üten 1980. aastidõ lõpust alostusõ saanu võro liikmisen, kõnõlõs võro kiilt imäkeelenä ja tund võrokõisi hingeello vai sis talomuro ilmaruumi õigõ mitmõ kandi päält. Ka timä mitmõ tiidüstiü põhas om Lõunõ-Eesti keele- ja kultuuriruum, seo paikkunna uma nägo ni paigavaim, miä tulõ välä nii helü, pildi ku sõna seen.

Kumu kunstimuusõumi näütisel «Talomuro ilmaruum» uuritas, kuvõrd tähtsät ossa om Lõunõ-Eestist peri kunstnigõ loomingun mängnü paigavaim vai *genius loci* ja mille sündü õkva tan Eesti 20. aastasaa alostusõ kõgõ radikaalsõmba

RAHMANI JANI PILT

Kõivupuu Marju.

kunstivahtsõndusõ, kuimuu- du kujondi pilti Lõunõ-Eestist vanavara korjamisõ käügi, määnestmuudu omma kunstnigu nännü seo kandi luudust, kultuuri ja inemist ja kuis sai Lõunõ-Eestist puhkusõ-kultuuri ja 1930. aastidõ patriootilidsõ ideoloogia lipulaiv. Vägeväle tulõ vällä kunstnigõ huvi eksootilidsõs ja vanaperälidses peetü Setomaa ja Petseri vasta.

Loeng peetäs võro keelen, eestikeelidse sissejuhatusõ ja küsümüisi jaoga. Paigapääl saa ossa võtta muusõumipiletiga. Ettevõtmisõst saava ossa õnnõ COVID-19 haigusõ är põdõnu vai vaksiniirmiskuuri läbi ten- nü inemise.

UL

RAHMANI JANI PILT

Lasva miihikuur ja Tartese perreansambli ütenkuun püüne pääl.

Aastapääväkontsõrt Savõrnan

RAHMANI JAN

Vabariigi aastapäivä tähistedi mitmõl puul pidoliid- si kontsõrtõga. Savõrna küläkeskusõ saalin sai minevä pühapäivä kuulda vaeldumiisi miihilaulu ja lõõdsamängu.

Eesti Vabariigi 104. aasta- pääväle pühendedül kontsõrdil Savõrna küläkeskusõ

saalin asti üles Lasva miihi- kuur ja Tartese Heino perre- ansambli. Mõlõmba esinejä tuli püüne pääle kats kõrda, nii sai vaeldumiisi kullõlda vägevät miihikoorilaulu ja kõrralikku lõõdsamängu.

Lasva miihikoori kava pand- sõ väiku saali paiguldõ esiki rappuma. Kõgõ inämb olf ka- van Tormisõ ja Ritsingu loo- mingut. Seokõrdsõ kontsõrdi võrokeelitses laulus olli Lasva

mehe valinu küländ päävä- kajalidsõ luu «Ei olõ rahha». Tartese Heino perreansamb- li mængse kolmõ lõõtspilli pääl rahvalikkõ laulõ. Lõõdsapallost tullf kõgõ inämb ette- kandmisõlõ Kikka Karla lukõ. Kontsõrdi lõpuluus olli Tar- tese valinu Kõiva Inda laulu «Mu latsõpõlvõ Võromaa», midä kõik rahvas üten laulf. Seokõrdnõ kontsõrt trehväs piä ütele aolõ Savõrna täambäd-

se ao kõgõ tunnõtumba kultuuritegeläse Tartese Hei- no 70. sünnüpääväga. Tuu- peräst olli mitmõl kullõjal ka lilli üten, et juubilaarilõ õnnõ suuvi.

Pallo õnnõ lõõdsakultuu- ri väsümläldä elloherätäjä- le Tartese Heinolõ ka Uma Lehe toimõndusõ puult!

Ja muidoki pallo õnnõ kõi- gilõ Eesti Vabariigi aasta- pääväs!

Euruupa kultuuripääliina Tarto maailmaülikuul ots Lõunõ-Eestist ütenlüüjit

Tarto liin üten Lõunõ-Eestiga om 2024. aastagal Euruupa kul- tuuripääliin. Kultuuripääliina kavan om ettevõtmisõ, miä kuts Lõunõ-Eesti kogokundõ üles ummi tegemiisiga üten lüümä. Midä täpsempä plaanitas? Küsü- miisile vastas Tarto maailmaüli- kooli projektijuht Laanõ Triinu Tarto Ülikooli eetigakeskusõst.

Miä om Tarto maailmaüli- kuul?

Tarto maailmaülikuul om ko- gokunna-akadeemiä tüüpi sünd- müisi sari Lõunõ-Eestin. Tuu om osa «Euruupa kultuuripääliin Tarto 2024» põhiprogrammist. Maailmaülikoolin saava kokko aktiivsõ kogokunna ja maailma üleilmaliidsile hätile paigapäälit- selt ja vastapite. Tegemiisi vidä Tarto Ülikooli eetigakeskus.

Kuimuudu täpsempä Vana- Võromaa rahvas saa maa-

ilmaülikooli tegemiisin üten lüvvä?

Kõgõ edimält om võimalik uma kogokunnaga kandidiiri toimumiskotussõ pakjas ja kõrralldajas. Parla omgi vällä kuulutõt mõttidõ korjamisõ aig. Mi oodami, et kogokunna üle Lõunõ-Eesti panõssi uman kandin pää kokko, märgotasi ja saadassi meile uma teema üten seletüsega, määne näide piirkunna sündmüs võissi olla. Ku toimumiskotussõ ja teema omma vällä märgidü, nakka- mi egä kogokunnaga eräle (ja kõigiga kuun) liikma avaligu sündmüse poolõ, kohe saami kutsu uma kandi rahva ja «Tarto 2024» küläliidsi kah.

Maailmaülikooli kõrralldaja pakva üritüisi mano eksperte tiidüsilmast. Mille om hää te- gemiisi mano tiidläisi tuvva?

Kõkkõ ilma tiidmisi olõ-i kinkalgi. Tuuperäst om hää, ku mi kesken om inemiisi, kiä

mõnt asja põhalikumbalt tiid- vä. Ja esieranis hää om, ku mi päält esihindä tarkusõ tõnõkõrd noid ka kullõmi. Näütüses om mul umbõ tark miis, a ku mul massin katski om, sõs ma lasõ-i täl tuud paranda, a vii massina õks Elari vai Ivo kätte. Niisama kullõ terviseküsimüisin õks suurõmba tähelepandmisõga tohtrit ku naabrinaist (a timä käest saa hääd nõvvo sotsiaal- valdkunna küsimüisin näütü- ses). Ütesõnaga, kõkkõ piä-i esi tiidmä vai mõistma, a ull om tuu, kiä tõisi kokko kofadu tarkusõ kullõmalda ja pruuk- malda jätt.

Määndse teema võinu olla maailmaülikoolin?

Piire mi väega ei säe: ku ko- gokund om murrõn hariduselo vai luudusõ peräst, sõs tulõgi tuud arota. Ku hädä omma kõü- dedü vaimsõ tervise, kihvtidse sõõgi vai inemiisi ärkolimisõ- ga säält kandist, sõs kõnõlõmi

TARTO ÜLIKOOI EETIGAKESKUSÕ PILT

Tarto maailmaülikooli projektijuht Laanõ Triinu.

tuust. Kogokunna andva teema ja mi otsimi tiidläse, kiä noid asju uurnu omma ja inemii- siga kõnõlda mõistva. Nii et kõgõ tähtsamb om vällä märki teema, midä ütsindä kõrda ei saa ja mink man saava tiidüs, ütitside väärtüisi otsminõ ja halvaspidämisesest vaba mõttö- vaihtus appi tulla.

Olõti ütelnü uman teedüssen, et paigapäälidse hädä kõrda- tegemine muut kõgõ ka midägi üle ilma. Kost sääne tiidmine?

Vaihtõpäl või paistu külh, et elämi ku kotin, ütski maa- ilma murõ meile ei putu ja ega maailm meist ka midägi ei tiia ja tahaki ei teedä. Nii tuu sõs- ki ei olõ. Parhilla jõudva kõik

ilma ullusõ väiku vaivaga meile õkvalt kodo ja nutisäädmehe, tarkusõ kokkorjaminõ või tõnõkõrd ütsjago keerolidsõmb olla. Tuu man mi tahamigi appi tulla ja mul om sõski usku, et hüvvil otsussil ja lahendusil, praktikil ja tiidmiisil om kah muud üle ilma lakja minnä.

Mis aol nuu tegemise omma ja kuis nä Euruupa kultuuripää- liina muu kavaga kokko läävä?

Tarto maailmaülikooli 12 sündmüst 12 esi kotussõn ja teemal võissi toimuda 2024. aastagal. Ku mõni kogokund tsiht joba 2023. aastagat, sõs tuu passis kah häste. Kõik tegemise omma osa «Euruupa kultuuri- pääliin Tarto 2024» kavast.

Lõunõ-Eesti kogokundõ mõt- tit ütenlüümises oodami joba seo keväjä alostusõs, kooni 21. urbõkuu pääväni. Ligembät teedüst saa kodolehe eetikakes- kus.ut.ee päält.

Küsse RAHMANI JAN

M Ä R G O T U S

Katõ jalaga maa pääl

Parhillanõ rahulda aig maailman nõud kõrrast inämb selget pääd ja katõ jalaga maa pääl olõmist. Tuu ei olõ kerge, selle et maailm muut hinnäst ilmadu kipõstõ. Pääle tulõ mugu vahtsõt ja vahtsõt teedüst, tuu väsütäs ja tege meele hereväs. Tuuperäst omma hää säändse tegemise, miä vahepääl maa pääle tagasi toova.

Vabariigi aastapääv aigu om perämäidsil aastil mitmõl puul matkamist ette võetu. Kõnnitas, kaia, midä kodo ümbre nätä om. Kullõldas, ku is tsirgu laulva, kõnõldas juttu olnust ja olõvast ja plaanitas vahtsit tegemiisi. Säändsel matkamisõl om mitu hääd külge: naabri saava kokko, inemise saava hinnäst liiguta ja vahtsit asjo tähele panda. Jalaga käumine om jo õkva parasjago kipõ vai aiglanõ, et sutat tähele panda ka hindä ümbre olõvat. Ja õkva parasjago nii kerge, et ei panõ hirmsahe tehkatämä.

Ku aastapäävamatk tettü ja tunnõ hää, või tetä ka järgmäidsi matkaplaanõ. Paar kõrda nädälin uma meele selges matkaminõ om kimmäle parõmb ku tuusama aig ekraani vahti.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Molvihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja: Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja: Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org, laiviorg@gmail.com

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja: SA Kultuurileht, kl.ee

Tellmine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Kiri Võrolt

Kiränik LUMISTE KATI and värskit mõttit,
kuimuudu egäpääväello vaeldust lõudä,
ja märgotas tuust, miä parasjago
süäme pääl.

Võro, luulõ ja tantra

Katõ aasta iist kiroti väikun Võro liinan olnust luulõõdagust. Kiroti tuust, ku is kodot-sõn Stedingu kohvikun om õdagut kaema tulnu paarküm-mend inemist, ja tuud neläpäävä õdagu. Väiku Võro liina kotsilõ om tuu väega hää. Nuur laulukirotaja laul umalõ innes-kidsele oppajalõ, nigu olnu tuu timä armsamb. Mõtlõ, ku illos seo om, ku kiäki sullõ laulu vai luulõtusõ pühendäs.

Sääne asi ei saa minno külh külmäs jättä. Mu puun tuksas jo niisama seo illo takanikva süä. Tuuperäst osta hindäle kodotii pääl lilli. Pundikõsõ nartsisse ja poti amarüllusõurbõga. Külma peräst kannä näid puun uma süäme ligi. Selge kuuvall-gusõ käen kõnni krigisejä lumõ pääl inemiisist tühju rato pite Kapstamäele. Kodo jõudõn ütle lillele tervituse vahtsõhe kodo jõudmisõ puhul, panõ kündle palama ja nakka kiroutama. Kirota nii, nigu miilde om jää-nü, et seo võinu pututa ka kin-kagi tõõsõ süänd.

Täämbä, kats aastakka il-damba, soovi viil luulõ-, muu-siga- ja kõnõlõmisõdakit!

Kirota raamatut «Mu Võro» ja tuuperäst om mul vaia inämb sissekaemiisi taa liina kotsilõ. Soovi, et tan olnu inämb

vaimlist tiidlikkust. Kõrralda loenguõdakit-tüütari tiidli-gust seksuaalsusõst ja tant-rast, kost saa üten praktiiliidsi hengämis- ja energiät nõstvit hafotuisi. Kõnõlõmi ka tantra-joogast, tuu om mu sagõhusõ nõstmisõ missioon.

Mul omma tan liinan mõnõ mõttõseldsilidse. A esieräni Võromaa veeremaal, kon saa tandsman kävvü ja umasugut-sidõga sannalava pääl ilmaasjo arota. Võhandu jõõ väeliidsi viiri pääl, kon õigõ pia üts vä-kev sannakombõtütmine tulõ. Kogokunnan oltas pallo va-bamba, laemba hengelaadiga ku liinan. Usu, et olõ pallo inemiisi trehvänü ja taha näidega tegemist tetä, et aimu saia, ku is nä toimõndasõ ja mõtlõsõ.

Ku Tamula pääl om õnnõ kats kalamiist ja egäl puul ijä-tüs, nii et võinu uiskõga liinan ümbre liiku, om rassõ põnõvit jutuseldsiliidsi trehvädä. A «Mu Võro» nimel viä hinnäst näide jahilõ.

Tantraõdagidõ jaos piä mui-dogi tikutulõga huviliidsi ots-ma, selle et pallodõ jaos om tantra hiidütäv. Nigu määnegi esoteerika vai nõiakunst. Ei olõ! Teemi tasalikkõ kotsil olõmisõ hafotuisi ja edendä-mi meeletundmist, ka sõnnol-da, putmalda. Seo om vana ja avvolinõ kunst.

Tootsi Tiit: mi ülesannõ om umma kiilt hoita ja latsilõ edesi anda

Küsümiisile vastas seo kuu võro keele iistkõnõlõja, Võro-maa arõnduskeskusõ juhataja Tootsi Tiit.

Mille ollit valmis nakkama võro keele iistkõnõlõjas?

Om jo sääne üleskutsminõ, et kiä mõist võro kiilt ja taht taad vällä tuvva, andku Võro insti-tuudilõ teedä, ja noist tahtjist tetäs iistkõnõlõjidõ nimekiri.

Mille just radokuu seo tiitli mu kätte tull, om tuuperäst, et mi kallis kodomaa pidä sünnü-päivä ja seo sünnüpäävä aigu om mul võimalus pallodõ inemiisi iin kõnõlda. Kõnnit piä kimmäle võro keelen, tuu ka võro keele tähtsüst vällä ja kõ-nõlõ iistkõnõlõja tiitlist.

Minkast om kõgõ parõmb võro keelen kõnõlda?

Ma arva, et kõgõ inämb iks umast kultuurist ja seost kee-lest. A mõnikõrd egäst asast, olõnõs tuust, kellega kõnõlõt. Ku om rohkõmb inemiisi saa-lin, sis saa tuuga tähelepand-mist püüdä, ku nakkat võro keelen kõnõlõma. Kõik nakka-sõ kullõma, et mis sa kõnõlõt.

Mul hindäl tulõ võro kiil esi-hindäst, ku nakka vanõmbidõ inemiisiga kõnõlõma. Uma-iäliidsi ja noorõmbidõga kõ-nõla innembä eesti keelen. A ku sai seo tiitli, oll meil arõn-duskeskusõ kuunolõk ja sääil ma kõnõli võro keelen. Hää oll kuulda, et ka tõõsõ võtsõva taast snitti. Mõnõ naksiva kah võro keelen kõnõlõma.

Eks taa keele ja kultuuri püsümajäämise man om osa mi latsil. Tuuperäst piät mār-gutama ja asju tegemä, et taa kiil ja kultuur edesi lännu. Seo om mi edevanõmbidõ puult meile antu ja mi ülesannõ om taad hoita ja umilõ latsilõ kah edesi anda.

Kas sa latsiga kah võro keelen kõnõlõt?

Veidü. A hää om tuu, et mu vanõmb poiss käve Rõu-gõ latsiaian keelepesarühmān ja säält om täl keeletunnõtus olõman. Mu vanõmba ja naasõ vanõmba kõnõlõsõ külh latsiga võro keelen.

Mu uma keeletunnõtus om kah peri vanõmbidõ ja vana-vanõmbidõ käest, kelle man ma pallo olli.

Miä sul pääle kõnnõpidamise viil võro keele iistkõnõlõjan plaanin om?

Tahtnu Võro instituudiga maaha istu ja arota tuud, ku is arõnduskeskus saanu võro kee-le ja kultuuri hoitmisõ man abis ja toes olla. Meil omma jo tüül nii haridus- ku kultuuri-asatundja, eks tulnu rohkõmb kuuntüüd tetä. Tsipa mi olõmi iks tugõnu taad kah, näütises «Vunki mano!» luumistalos-sil om iks kõnõldu võro keele püsümajäämisest ja säält naas ka seosama iistkõnõlõja-teema idunõma.

Ja ku kiäki taht mukka võro keelen kõnõlda, sis tuud või kõgõ tetä. Mu tüütärõ ussõ pääl om kah silt, et tan võit pruuki võro kiilt. Nii et egä kell olõ valmis kõnõlõma.

Mi umakultuuri põhas om olnu kihlkundlik jaotus. Põl-

KABUNA KAILE PILT

Seo kuu võro keele iistkõnõlõja Tootsi Tiit.

va maakunnan lätõs haldus-reform nii, et vahtsõ valla saiva inämb-vähämb vana kihlkun-na muudu. A Võro maakun-nan nii es lää. Kuimuudu hoita kihlkundlikku hindätiidmist täämbädsel aol?

Haldusjaotust om mitund masti. Esites omma meil maakunna, Vana-Võromaa jaotus mitmõ maakunna va-hel. Sammamuudu om uma-valitsuisiga. Taa om keerolinõ küsimüs: ku võtta näütises Rõugõ kihlkund vannu piire perrä, om ka osa Võro liina ja Võro valda sääil seen.

Ma arvagi, et piät olõma kiäki, kes hoit tuud kihlkun-na-jaotust. Parhilla ei saa tuu olla umavalitsus, selle et tuu vana kihlkund om laemb ku üts täämbäne umavalitsus.

Või-olla kunagi, ku tetäs järgmäne haldusreform, teküs suurõmb umavalitsus, kon omma seen väikumba kihl-kunna.

A kiä sis parhilla kihlkundõ hindätiidmist hoitma piäs?

Ma arva, et innekkõkkõ Võro instituut. Kogokundõn või-olla teküs säändsit iistvidäjit, kiä tundva, et kihlkundõ teema om tähtsä. Parhillatsidõ uma-valitsuisi hingen omma esi-hindäst viil vannu väikumbide umavalitsuisi piiri.

Periselt omma rahvarõiva üte kokkokõütjät: ku olõt säält kihlkunnast peri, tahat tuu kihlkunna rahvarõivit.

Om kõnõldu, et haldusrefor-mi tahetas edesi tetä. Midä sa tuust arvat?

Ma arva, et haldusreform piät tulõma altpuult. Uma-valitsusõl hindäl piät tekkümä suuv ja tahtminõ ütte minnä. Mitte nii, et kostki üllestuult üteldäs, et nüüd piät näütises üts maakund üts umavalitsus olõma.

Võro maakunnan käävä plaanipidamise, kuimuudu mi rohkõmb kuuntüüd võinu tetä. Ma arva, et tuu piäsigi niimuudu vällä kasuma, et kõgõpäält tetäs rohkõmb kuuntüüd ja säält edesi nätäs loogilidsõlt, et nüüd olõs vaia piiri vahelt är võtta.

Kimmäst plaani, et maakun-nan naatas kokko minemä, viil ei olõ, a kuuntüü om valla län-nü. Umavalitsusõ omma kuun istnu ja lepnü kokko, et naatas kõrra perrä kokko saama ja

kaema, ku is parõmbalõ kuun-tüüd tetä.

A mille 30 000 inemisega umavalitsus om parõmb vai halvõmb ku 10 000 inemisega umavalitsus?

Täämbä om nii, et umavalit-susõ tegevä ütstõsõlõ teenüst. Innekkõkkõ Võro liin, kuna taa om maakunnakeskus, tege tõi-silõ umavalitsuisilõ teenüst. Osalidsõlt käü tuu Võro liina massumasja arvõlt. Ku olõs suur umavalitsus, sis sääil es olnu vaidlusi.

Suurõl umavalitsusõl om rahaplaan suurõmb, saa suur-rõmbit asju tetä, näütises midä-gi suurt ehitä. A miinus om tuu, et midä suurõmbas umavalitsus lätõ, toda kavvõmbas taa rahvast lätõ. Ku ma vanastõ Rõugõ valla-vanõmb olli, sis egä vallakoda-nik sai mul nõpsist kinni võtta, hindä mano kutsu ja umma murõt kurta. Arvada sai murõ kipõmba kõrdaajamisõ.

A midä suurõmbas uma-valitsus lätõ, toda kavvõmbas lätõ vallajuht ka harilikust inemisest: tä ei jõvva inämb kävvü inemiisiga nii pallo kõnõlõman, selle et suurõm-ban umavalitsusõn om juhil nii pallo tegemist, et inemiisiga kõnõlõmisõ aigu jääs veitüs.

Suurõmba umavalitsusõ pluss om tuu, et rahha ja või-maluisi om rohkõmb, a miinus om tuu, et inemine ei saa kõgõ suurõmba otsustajaga nii hääd kontakti hoita.

A kas inemisel om egäpäävät-sen elon umavalitsust üleppäa vaia?

Olõnõs inemise vanusõst. Kõgõ inämb om inemisel umavalitsust vaia talvõaol, ku lummõ satas. Kas kodotii om vallalõ tougat vai ei. Kimmäle tund inemine, et umavalitsust om vaia, ku tä latsõ omma väi-ku ja käävä latsiaian vai koo-lin. Tuu teenüs om umavalit-susõ asi. Ku latsõ inämb väiku ei olõ, sis arvada jääs tarvidus umavalitsusõ perrä inemise jaos väikumbas. A kõüdüs paigapäälitse kultuurieloga ar-vada iks püsüs.

A midä vanõmbas inemine jääs, toda inämb om jäl uma-valitsust vaia. Ku inemise ka egäpäivi ei tunnõ, et uma-valitsust om vaia, sis ku uma-valitsus kõrvalt är kaos, om tuu kõrraga tunda.

Küsse RAHMANI JAN

Pulga Jaani mõtõlus

Tagasikaetus lähembäle aoluulõ

Laulimi käest kinni hoitõn. Närviirsemi, ku is Rüütli Moskvan lätõ. Teimi püksirih-ma vahtsiid mulkõ ja tennäss-i mi õnnõ, et kartlikoorõ omma iks viil tsiasüük. Noidõ koortõ süümisem oll meil vaim valmis, a periselt vaia es lähä.

Tassakõistõ lätõs elu parem-bas. Sis äkki tull suur hiitümi-ne. Kuulutõdi maha, et nüüd om tarbimispidu otsan ja tulõ naada kokkuhoitlikult elämä. Kunas tuu pidu alaš vai kelle laua ümbre, tuud Lõuna-Eesti rahvalõ es üldä.

Tull kroon ja suur vaimus-tus. Varsti ütõl krooni tuuja: meil tulõ kroon minemä visa-da ja euro asõmõlõ võtta. Mui-du vällämaa ärimhe ei mõis-tõv rahadõga rehkenä. Tuu jutt oll joba palflu imelik: meil jäi mitusada kolhoosi pääraa-madupidäjäit tüüldä, olõs võinu noid palgada.

Sis käve viil kõva vaielus, kas leeväpäts tohes massa üle krooni, ku kilu rüajahu mass alla krooni ja tuust saat vä-hämbält kats pätsi. Tulõmus lätõ poolõs: ütõle poolõ võit, tõsõlõ õigus.

Sis mäletä ma viil tollõaig-sõ pääministri virilät näku, ku mõni suurõmb rahasumma ähvärõd maameeste kätte min-nä. Läbi sihemise valu sai miis ainult pomisõda: lennukiide päält raha külvmine.

Hillä-tassa naati kõnõlõma, et suveräänsust om saanu üle-aru palflu, et osa tulõ är anda. Põhjendus oll alati üts: muidu tulõ Vinnemaa kallalõ. Vinne-maal muiduki oll ummigi häti viländ palflu. Terve kamp parlamendisadikiid tahtsõva Gorbatsõvi kohtu alla anda ja mõni ütõl esiki kohtuotsusõ vällä: üles puua! Vinnemaa kolliga ullitõdas meid siä-maani ja uskiid lövvüs. Edi-mält oll Vinnemaa halv selle, et sääil oll Stalin. Perän selle, et sääil oll kommunism. Lõpus oll hädä tollõn, et om Putin, kel-le äräminek ollõv poolõ pääl. Näüs, kiä meid nüüd kollitama nakkas. Kiäki ei olõ tullu mõt-tõ pääle, et äkki om hädä hindä man.

Jah, häti om ollu viil palflu, aga pörõlt om päämine murõ: kuimuudu nahk toorõs hoita, ku puul pensioni lätõ elektri-arvõ masmises ja poodin tulõ söögikraami iist järjest suu-rõmbiid rahasiid vällä kävvü.

Asja võtt kokku ütõ mii po-liitiku nõukaigu ütõld lausõ: «Sääne asi või lõppõda lehmä-pidämise!»

PULGA JAAN

Tiatri- ja talomiis Rüütle Janno

RAHMANI JAN

Põlva kandi Lutsu külä talo- ja tiatrimiis Rüüt-le Janno om seos aastas tiatriplaani paika pandnu, a põlluplaanõga om viil umajago päämurdmist.

Lutsu tiatri, midä Rüütle Janno vidä, om seo aasta saanu joba kolm kõrda avvo. Minevä suvi mängitü tükü «Lõõdsajummäl» nimmaś Eesti rahvamajjo ütisüs aasta teo nominendis ja tükk sai ka Eesti Kultuurkapitali Põlvamaa ekspertgrupi tunnustusõ. «Om tunnõ, et teimi õigõt ja hääd asja, julgumi taad tükkü ka seo aasta mängi,» ütles Rüütle Janno. «Rahvast käve minevä aasta hulga, a ma arva, et väega pallodõl jäi seo lugu viil nägemädä.»

«Lõõdsajummäl» om suvõtükk, täpsembält muusikal tunnõdu lõõdsamehe Kikka Karla elost. Tükün lüü ütlen 30 näütlejät, noist kolm omma toda ka ammodi poolõst (Korolevi Marika, Tääri Veikko ja Miti Margo). Tõsõ omma paikligu vai paigapäälitside juuriga rahvatiatrinäütlejä. Ja muidoki omma pundin lõõdsamehe. Nuurt Kikka Karlat mäng Juhkami Markus ja vanõmbat, lõõdsakuningat, Järve Ants.

Hainakuu tulõ tiatril teküs kuu: Põlva keskplatsi pääl om plaanin mängi ka tervele perrele mõtõldut muusigatükkü «Une-Mati udujutu». Minevä nädäli sai Lutsu tiatri noidõ katõ tiatritükü iist ka Põlva valla kultuuripreemiä.

Põlva kandi Lutsu külä Lutsu talo peremiis Rüütle Janno lumidsõ nurmõ veeren.

Põllutüü taht märgotamist

Tiatriategemine om Rüütle Janno päämine aoviidüs, a päämid- ses tüüs om iks põllutüü, midä tä om tennü jo päält veerandsaa aasta. Janno tiid umast käest, et põllutüü nõud ettekaemist ja märgotamist. «Ega mi ei tiia, midä kevväi tuu. Ei tiia, midä talv tege,» seletäs Lutsu talo peremiis, kiä kasvatas paarisaa hektäri pääl terävilä ja hernest. «Kõgõ suurõmb tüü om mõtlõminõ: kas ja määndsit investeer- ingit julgut tetä.»

Tä ütles, et pallodõl põllu- miihil, ka timäl, omma seos aastas eski väetüse viil är ostmada. «Sügüse lätsi hinna korgõs,» seletäs tä. «Hirm om tuuperäst, et ku piäs juhtuma, et talv talvõvilä är võtt, sis olõt kápile maan. Mis sa sis tuu väetüsega inämb tiit.»

Võisi arvada, et eelektri hind om viil suurõmbas murõs, a olõki-i. «Mul om fikseerit hind, viil pia kats aastat,» seletäs Rüütle Janno. «Mõtli vahapääl kah minnä börsihinna pääle, a sis naksi rehendamä, et suvõl om kuu aigu vilävtõmist ja kuivamist. Ku mul tuu ao joosul kulus 30 000–40 000 kW/h ja ku juhtus nii, et kongi Skandinaavian ei puhu tuul, ei sata vihma ja elektri börsihind lätt nii korgõs, nigu tä no lännü om vahapääl, mis ma sis tiit?»

Üts plaan om täl joba kim- mäs: «Rapsi ei olõ kasvatanu ligi viis aastakka, a ma arva, et tulõ raps jälleki külvikõrda tagasi võtta, ei olõ pāsemist.» Mille? «Raps om iks sääne rahakultuur, mis põllumehele sisse toosõ,» vastas Rüütle Janno. «Vilāvaheldusõ mõttõn

om tä kah suurõs abis. Ma ei olõ vahapääl tuuperäst kas- vatanu, et tä nõud peris pallo huult ja pritsmist om iks uma- jagu. Õigõ om tuu, et midä veidemb pritsmisega tegelet, toda hindäle parõmb. A ku tiit mõistlikult, nigu ette nättü, sis ei olõ midägi hullu.»

Toetusõ omma kuřast!

A tuu kõrraga, kuis põllumihi- le toetuisi mastas, ei olõ Rüütle Janno rahul. «Egāsugumadsõ toetusõ omma kuřast!» põrotas tä. «Jõvvassi är uuta tuu ao, ku terven Euroupan ülepää är lõ- põtõdasi egāsugumanõ põllu- majandusõ toetaminõ.»

Rüütle löüd, et toetusõ omma ülekohtulidsõ, pääleki läävä suurõst luust rendimaa umanigõ karmanihe. «Sotsiaa- li puul omma muidogi toetusõ

abis ja päätki olõma, a ma ei näe, et piāssi toetama inemi- si, kellel om kats kätt otsan ja kõrvu vahel kah kõik kõrran,» ütles tä.

Hindä peräst vilākasvataja Rüütle Janno ei murõhta, selle et vilā hinna omma perämādsel aol üles lānnü. Maaelo pääle mõtõldõn om täl suurõmb murõ tsia- ja lehmāpidājide peräst. Tä ei imehtä, et mi tsiakasvataja tsiapidāmise är lõpõtasõ. Ku Saksamaa ja Poola masva liha vällävidāmise iist pääle ja tsia põhisüük – vili – mass perädü pallo, sis omgi nii, et tsiapidā- mine lätt kallimbas, ku tsia müümisest rahha saat.

Kas noorõ inemise tahtva seo ilma aigu talonigõs saia? «Ei olõ võimalik nullist pääle naada, ku sul ei olõ tuud põhi- list ressursi – maad,» seletäs Rüütle Janno. «Kellel om va- nõmbidõ talo vai ettevõtõ üle võtta, nuu saava toda tetä.»

Rüütle Janno pakk, et aian- dus võisi olla päälenakkami- sõs hää ala – olõ-i pallo maad vaia. «A konkurents om sääl kah kõva. Ku es tulnu sisse dumpinguhinduga toodangut, ma usu, et mi kõögivilākasva- taja elāssi kah peris ilostõ är,» tuu tä jäl toetusõteema mängu.

Noorõ võisi kaalu ka palga- tüüd. «Põllumajandusõn om kvalifitseeritü tüüjõu puudus, nii et kellel vähägi viitsmist om oppi, põllumajandusõn tüüd iks saa,» hindas Rüütle. «Tuu tüü ei olõ kül sääne nigu va- nast, et lihtsäle traktorist, nüüd piät iks tark inemine olõma, et põllumajandusõn tüüd tetä. Ja vahapääl tulõ peris kõvva tüüd tetä: ku om iks silotegemine vai vilākoristus, sis ei olõ nii, et võtat puulpäävä ja pühāpäävä vabas ja hummogu katsas läät, õdagu kuvvõs olõt koton.»

Priinime lugu

Rubriiglin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsest.

Määrits, Meerits ja Merits

Põhimõttõlidsõlt sama nime mitu kujju omma tegünü eri paigun. *Määrits* (66) ja timä vannamuudu kirāpilt *Märitz* (11) omma päämidselt Sangas- te peritolu nime, *Meerits* (156) ja *Merits* (44) omma tegünü häste mitman paigan.

Sangaste Vaalumõisa Mää- ritse talu peremehe *Märitze*

Walda perrätulõja panti Soon- taga mõisa hingelugõmistõ nimega *Meritz*. Sama priinime sai ka Kuigatsi mõisa kokk. Ka priinime *Märitz* saaja Unikülä, Tõlliste ja ligastõ mõisan piās- si olõma seo suguvõsa kav- võmba liikme. Inämbüse noidõ mõisidõ umanik vai rentnik olõ Kuigatsi ehk Lõvi mõisa herr. Tuudaigu, ku 1820. aastil prii- nimmi naati pandma, olõ vana Paul von Löwenstern talupoi- gõ ja mõisapiire mitmit kümnit aastit ütest paigast tõistõ ümb- re nõstnu.

Määritse talu om uma nime saanu 18. aastasaal. 1723 elli roodsiaigsõ Undritsa Peebu

Mannavatt

Parhilla om perämādsest perä- mäne aig kurõmarjust manna- vattu tetä. Hää latsõpõlvõsüük olõ, a tuust aost pääle, ku ma olli küländ vana, et esi kloppi, lātš nigu himo päält är. Mis no massinaga vika!

Üts ulf juhtuminõ tull kah miilde tuust aost, ku ma viil oppajakoolitusõ magistrin oppaja olli. Üts plikakõnõ (aas- ta peräst joba korgõ kraadiga oppaja) nõudsõ, et lõunapaus tulõ pikemb tetä – timä taht kõrraligult süvvä ja pääle süüki ummi hambaklambriid puhas- ta. Et poolõ tunniga ei jõvva sukugi. Ma sis märkse, et tõsõ võtva hummogu kotost banaa-

ni vai võidleevä ütlen ja saava nakkama. A näiokõnõ kitse, et timä ei taha kõik aig banaani süvvä. Õks praati vajja süvvä ja sis kõrdapite hambit mõskõ. Ma pruuvõs viil kuigimuud abis olla, et ku esi ei viid- si võidleibä vai putru tetä, sis omma olõman kõiksugumadsõ pakikõsõ ja pordsukõsõ – võta putru vai suppi vai kasvai mannavattu. Ja sis tuu nuur oppaja kārāt mullõ: «Aga mina ei taha mannakreemi!» Sis jäi ma peris vakka.

Ku häste mõtõlda, sis tuust om joba viis-kuus aastakka. Täämbä olõ mul edimäne kõrd mannavattu tetä pääle taad süāmlist jutuaajamist. Suurõ huuga panni ülearvi pallo

kurõmarju kiimä. Ku tuu kõik vatulõ lüvvä, sis piä esi majast vällä kolima vai urbõ- pääväni roosamanna seen tsuklõma.

Ma tei sis ütest kats. Edi- mält lahksõ tsukruga kee- detü kurõmafa nuimiksriga är. Liitri jao nõsti tõistõ ano- mahe ja tuust tei kalaliimiga marmõlaati. Las no saisi üleüü külmkapin, hummõn lõigu tü- kes ja hämmä sulasokulaadi sisse ja kae, omgi kompevk.

No ja tõsõlõ osalõ pan- ni veikokõsõ manna sisse ja keedi ja jahuti maaha ja sis es olõ muud ku miksrile vallu.

Tettü!

UGURI KADRI jutt ja pilt

man olnu nime vallahõ sele- tāmises and Saarõmaa Kaavi külä nimekuju 1645: *Morritze Peter*. Moorits, Maurits, Maa- rits – nuu omma kõik arvu saia mugandusõ, tulõva pühä Mau- ritisusõ nimest. Kas maarahva vai saksa keelen võisõ Mauri- tiusõst tegunedä ka ettepoolõ nihkunu vabahellega Määrits ~ Meerits? Võimalda tuu olõ-i. Vana-Antsla Maaritsandsi ta- lust peri nimi Maarits ~ Marits, 19. aastasaal inämbāste *Maritz* – ka tuud om vahel kirotõt *Mä- ritz*. Nime omma joba säändse, et näide välläütlemiste tulõ sis- se imelikke käänatüisi.

SAARÕ EVAR

Mõtõlus

Kõik tahtva kitmist

Inemine om kitmisega kidsi. Ku kiä midä häste tege, pais- tus tuu nii harilik, nii päätki olõma. Ja kiäki ei panõ nigu tähelegi, pallo tõõnõ um tollõ õnnõstumisõs vaiva nānnü.

A ku kiä piāssi midä hal- vastõ tegemä, kas nimme vai kogõmalda, kül sis om kaa- gutajit. Mille tä iks nii tekk? Kae, ku ulf tä om. Mõista õi kõgõ lihtsämbät asja. Vai viil hullõmb mõtlõminõ tõsõ ine- mise kottalõ: kae, määne pätt tä om.

Välläüteldü sõna omgi kõgõ hullõmb, tuu või är määri ja püsüs elo lõpuni meelen. Nigu idamaa vanasõnagi ütles: ku sa lasõt lindu noolõ, sis vast viil kuigi saat tä kinni püüdä, a sõnna ei kunagi.

Ega inemine ei olõ sündü- nü halvana. Kõik mi sünnü- mi siia ilma nii-üldä puhta lehenä. Targa tiidlāse ütlese, et 20 protsenti olõmisõst om miika ütlen sündünü, geenen. Ülejäänü 80 protsenti kujonõs elo joosul. Meid oppasõ kodo, kuul ja uulits.

Edimādse tiidmise tulõva kotost imä-esä käest. Tähtsä om ka sõsaridõ-velju uma- vaihõlinõ läbisaaminõ. Tan lõõvä joba vällä karakteri. Üts mõist tõsõga ilosahe män- gi ja asju jaka, a tõõnõ taht kõkkõ hindä kätte. Eski üte perre latsõ, kedä kasvatõdas inämb-vähāmb üttemuudu, kasusõ iks ummamuudu.

Tāhelepanõki näütāse, et kedä um latsõn kitetü ja jul- gustõdu, noist saava suurõn toimõsaajamba inemise. Nä julgusõ parõmbalõ ummi plaanõ ello viia ja umma ello juhti. A kedä latsõn om tāhelepanust ilma jāetü ja kel- lega kõik aig pahandõdu, noist saava suurõn pelgājä ja tāhele- pandmisõnālān inemise.

Tāhelepanemisõ tahtmist om kah kattõ sorti. Üte ine- mise omma tüütegijä ja saava häste toimõ. A nä tahtva, et egä õnnõstumisõ peräst näid kitetās. Ja ku ei kitetä, sis rühkvä viil rohkõmb. Näide tegemiisi ei saa ummõhtõgi nägemäldä jättä. Rühkvä ja rühkvä, kooni läbi palasõ.

A tõsõ omma säändse, kedä um latsõpõlvõn maaha tettü. Nä ei julgugi midägi häste tetä, selle et näide tahtminõ um kõik aig maaha tettü. Kiä- ki ei olõ näid mitte millegi iist kitnü. A tāhelepanmist taht- va nimä kah.

Hääst aśast kõnõldas veidü. A ku kiäki midä halvastõ tege, sis tuust kõnõlõsõ kõik. Ja tā- helepanminõ omgi käen, mis tuust, et halvavõitu.

Tuuperäst, inemise, kuul- gõ ja näkke tõnõtõist ja kitke hüvvi tegemiisi iist, sis jääse halva tegemäldä.

Kass ja pinigi tahtva silestā- mist, ime sis inemine.

URMI AILI

Edimäne ja perämäne hansavõtminõ

REILIKU KALEV

Lutsu Oskar alust «Keväde» raamatut lausõgõ: «Ku Arno esäge koolitarrõ jõudsõ, olli tunni joba alanu.» Alusta luku lausõgõ: «Film «Keväde» tetti aastid ildampa, ku mi vellege mõnda ossa filmist joba mängsemi.»

Olli kuvvõ aasta vannunõ ja veli neli aastakka vanõmb. Olf 1960. aasta talv ja esä imäge lätsi mõtsa puid lõikamõ. Sõsar läts kah mõtsa üten ja mi jäimi vellege katõköistõ koduhoitjas.

Mängsemi mõni aig tampkat ja tõisi lavvamänge, a sõs lätsi mi sahvri lõ. Veli otsõ ülemedse riuli päält üles rüäjahvõst aetu hansapudõli. Hansat kulusi õks majapidämisen tohtõrdõmisõs. Tallimiis Mõtsa Alfretile hobõsõ iist, sõs sait parõmba hobõsõ tüütegemises, ja traktoristõlõ maaharimisõ iist. Ku Toots ja Kiir jõiva mafa viina, sõs mi ollimi vähäkese «kövõmba mehe». Korksõmi hansaputli vallalõ ja naksimi hansat võtma. Veli ütelf: «Sa olõt väiksemb, võta vähämb.» Hansa pandsõ mi mõttõ liikma ja meid tegutsõmõ.

Tootsi ja Kiire sannaluu asõmõlõ teimi mi kass Mirrile sannapäävä. Mõsukaussi teimi parra vii, mõksõmi kassi puhtas ja kuivatimi käterätige kuivas. Pannimi praadiahjo rõiva ala, kassi tsusassimi rõiva pääle. Praadiahjo ussõ jäti-

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

mi pojakilõ, õt likõ saasi vällä tulla ja kassil olõs värskit õhku. Mirri kõsisf vähäkene ahon ja sõs jäi kõik vakka. Kassõlõ lämmi miildüs ja Mirril paistu praadiahon hää olla.

Hansavõtminõ pand meid hunni. Mirrile sanna tegemine väsüf är ja hiitsemi sängü pikäle. Õdagü jõudsõvõ mõtsatüülike kodu ja lõudseve meid magamõn.

Nüüd näta olnu pilt kodu jõudmisõl kadunu imä sõnnu perrä. Edimeste tarrõ jõudõn vaikus, tagatarrõ astõn lõudse meid sängest sällülde magaman, kää ja jala lajan. Hõikmisõ pääle

mi üles õs tulõ ja tä tahtsõ minnu raputõdõ. Ligembele kumardõdõn lei nõnna hansalõhn.

Nüüd läts asi kipõs. Imä käändse mi sängü küllüle. Olf hirm, õt nakkami ossõndama ja lämbümi är. Pliidi ala tetti tuli ja piim panti lämmäs minämä. Ku piim olf parra kraadiga, aeti meid sängüveere pääle istukilõ ja anti piimä juuva. Tsoigipangi panti nõna ala. Lämmi piim pandsõ meid ossõndama. Sisemise organi tahtsõvõ mul vällä tulla ja olõminõ olf väega sitt. Piimä pidi nikani juuma, ku enäp vällä õs tulõ. Ku Tootsilõ kõstri andsõ pahandusõ pääle

Aigu om!

Mõnõ omma ütelnüvä, et juhussit olõ ei olõmah. Kõik käü ummi säädüisi perrä, esi-asi, kas inemine noid kõüdüs- sit tähele pand vai vällä märki jõud. Vahel mõista ei esiki takkaperrä tark olla.

Naksi liinast kodo sõitma. Ilm olle pümme ja vähä saonõ. Sai vällä ringtii pääle, a sääj jõudsõ üts suur veomassin õkva must ette. Käändse vällä kah samma tiid kohe makki.

Suur massin kuurmaga, ma väiko autoga. Arvada om, et jäi mullõ jalgo. Hariligult sõidassi

säändsest hoimatsõst edimädel võimalusõl müüdä. A kõtu- tunnõ soovif vähä uuta.

Sõidi täl tassa sabah ja iks mõtli, et võisi ummõtõgi ju müüdä sõita. Minotikõnõ edesi tullf mõtsaviir ja säält karaš vällä mõtskits. Nii nopõlt ja õkva külepäält, et õnnõ kõrras paistu kogo ja silmäpilk ildamba linnaš tuusama kogo korgõ kaarõga ja keerelden üle kraavi mõtsa poolõ tagasi. Arvada om, et suurõ massina juht tedä es näeki, võisõ imehtä küll, et määnegi mats käve. Saisma ja massina olõkit kaema tä egätahes es jää.

Ega sääj midägi imelikku jo ei olõ, mõtskitsõ omma teedä autidõ ette juuskja. A kes tark mõist är arvada, mille ma esi õkva säändse otsusõ tei ja teno toolõ ka terves jäi?

ORASSONI ELMET

Jahutalongi

1967. aastagal oodi ma umma edimäst last. Olf viläikaldus ja saia ja jahhu anti jaoperrä talongõga. Talongikaup tullf kipõlt vällä osta, muidu jäit viil ilma. Et veidemb ostõtu, olli egäl puul ka reklaami, et saiatuutõ tapva inemiisi.

Üts nuur naanõ läts tohteri mano, et õigõ pia piät aig käen olõma. Arst kamandanu, et minku kipõstõ haigõmajja, õkva nakkas sünnütämä.

Naanõ juussõ Võro takso- piätüste ja kamañd juhti: «Kipõlt Nõõrimaalõ, mul vaia inne sünnütüst säält jahu är tuuva. Ja sa viit sis mu haigõmajja!» Taksojuht pandsõ paaru massinalõ sisse ja õigõ pia tuu jahuga naanõ haigõmajja jõudsõgi...

Ma tuu es olõ, a mul om meelen, kes ja kuis.

RAUDKATSI ENE

Latsilõ

Vastus saada
üte nädäli joosul
meiliaadrõssi pääle
latsinukk@umaleht.ee
vai postiga:
Uma Leht,
Tartu 48,
65609 Võro.

Vastussõ mano panõ
kirja uma nimi, vannus
ja kimmähe ka
postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas
vällä võrokeelitsit välläandit.

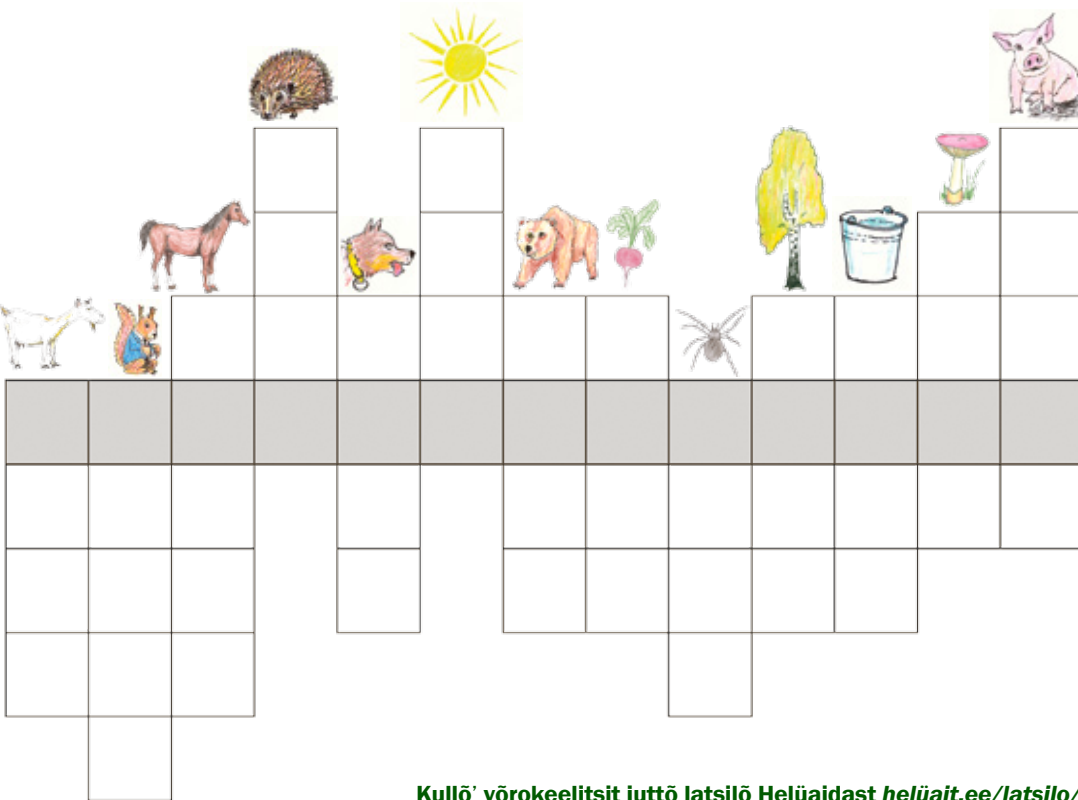
Latsinukka tugõva
Võro instituut
ja Võro selts VKKF.

Minevä kõrra vastus:

Tiigri kõnõl: «Ma elä lõunamaal. Päivä ma puhka, üüse piä jahti. Ma süü lihha. Ma olõ hää ujoja ja püvvä ka kalla.»

Avvohinna saa
VÕRO GREETE-LIIS (11) Tartost.

Täüdä' är' ristsõna! Vastussõs saat teedä', miä nakkas tulõva nädäli.

Kullõ' võrokeelitsit juttõ latsilõ Helüaidast helüait.ee/latsilo/

Parm tsuskas

Nalapildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst
Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Kõrran ja kõtun!

Seo jutukõsõ kõnõl mullõ pääle kooli kokkutulõkit aoluooppaja, kes pand kokku erileheküle tollõaigõson rajoonilehen. Et koolin käve palfu säändsit latsi, kelle imä ja esä, a vanavanõmba ja muid sugulaisi kah olli tuu kooli lõpõtanu, sündü rubriik inneskiidsi opilaisi koolimäleh-tüisist. Tuu latsi kirjanõk olf väega hää minekiga.

Päiv pääle kokkutulõkit var-ra hummogu pesti aoluooppaja kortõri ussõ pääle. Sisse astõ üts küläaktivist, kelle poja olli kirotanu jutu, kuis näide esä olf tõisi poiskõisi käsu pääle vihmavagla är sõõnõ. Külä-aktivist olf tulist vihha täüs ja pahand, et tälle om häpü tet-tü. «Pallogi, mis om olnu, egä

kõkkõ lehte ei massa panda!» kårkse miis suurõlidsõlt. Ku olf maaha rahunu, kõnõl vihma-vagla süümise luu esi är.

Koolist läts tä kodo tõisi uma kandi latsiga läbi mõtsa. Poiss olf pelgäjä, a jutun kitse hinnäst julgõs. Ütskõrd arvas kamba iinvidäjä, et julgõ miis ei pelgä vihmavakla kah süvvä. Inne ku poiskõnõ midägi üldä jõudsõ, olf vaglakõnõ kambajuhi peo pääl timä nõna ala nõstõtu. Kuigimuudu poiss tuu alla ku-gist. Tõsõ hirsnõ ümbretsõõri naarda. Kuigi olõs tahtnu ikkõ, ütelf tä küländ rahuligult: «Kõr-ran ja kõtun!» Vahtsõnõ naaru-pahvak ja tundu, et seldsiliidsi naarun olf kipõn tunnustust. A midägi jäi poiskõsõ hinge meheiangi püsümä...

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Madisõpäävä mõtõlus

Ma kuuli raadiost, et vanastõ es tohe madisõpäävä ei nõklu ega muid terävit tüüriistu pruu-ki, muido tulõvat suvõl pallo hussõga kokkoputtumist. Nõg-lumisõ asõmõl pidi vanarah-vas käsikivvi ümbre ajama, et kärbläse «är jahvata». Sõs pidi suvõl egäsugumaisi jällehit si-tikit veidemb olõma.

Vanastõ võisõ jo nii olla, a parhilla om ka madisõpäävä

aigo kõgõsugumaisi mutikit liikman, kiä esi elo parõmbas saamisõs tii-i muud ku rüükvä ja vehkvä rusikidõga. Tõisi sõi-mamisõga olõ-i elo kunagi pa-rõmbas lannõ. Tuu jaos tulõ iks hindäl kah hääd tetä. Jummal tennätü, et om tõistsugumaisi inemiisi kah. Näütüses Madis, kiä uma tervüse ja elo andsõ tõisi inemiisi avitamisõs ja vara päästmises. Hääd madisõpäivä tälle pilve pääle!

MUDA MARI

Telli Uma Leht!

6 kuud – 6 €, 12 kuud – 12 €,
e-ärvõ püsimumaleping 0.85 € kuun.

Telli saa ExpressPostist:
tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.